

Samferdselsdepartementet
Postboks 8010 Dep
0030 OSLO

Vår dato: 14.07.2020
Vår referanse: 20/32785 - 2
Deres dato: 27.04.2020
Deres referanse: 20/722

Uttalelse til høring - transportvirksomhetenes svar på oppdrag fra departementet - Nasjonal transportplan 2022 - 2033

Vi viser til deres brev av 27.4.2020 med informasjon om høring av transportvirksomhetenes svar på oppdrag i forbindelse med Nasjonal transportplan (NTP) 2022 - 2033. Vi viser også til e-post av 1.7.2020 der vi ble gitt utsatt frist til 15.7.2020 for å avgi høringsuttalelse.

Landbruksdirektoratet har en veiledende og rådgivende rolle på jordvernområdet. Vi støtter fylkesmennene i deres arbeid med å veilede kommunene, samtidig som vi gir faglige råd til Landbruks- og matdepartementet gjennom utredningsarbeid og i konkrete innsigelsessaker. Vi bidrar også med faglige råd i andre statlige etaters arbeid på jordvernområdet.

Nasjonale mål for jordvern

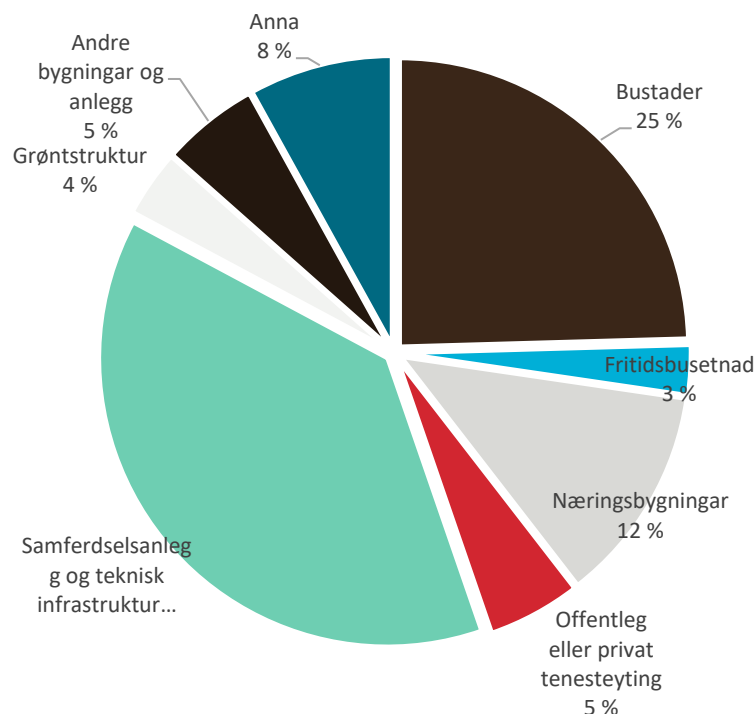
Norge har svært lite jordbruksareal sammenlignet med andre europeiske land. Bare tre prosent av Norges landareal regnes som dyrka jord. Av dette er det kun en tredjedel som er av så god kvalitet at den kan brukes til korndyrking. Jordvern har derfor stått høyt på den politiske dagsorden helt siden Bondevik II-regjeringen i 2005 lanserte halveringsmålet for omdisponering av viktige jordressurser.

Halveringsmålet, som i praksis betød et mål om reduksjon av omdisponeringen til under 6 000 dekar per år, ble nådd for første gang i 2013. Ved behandlingen av regjeringens jordvernstrategi i 2015, fastsatte Stortinget det årlige målet for omdisponering av dyrka jord til maksimalt 4 000 dekar årlig innen 2020. Ved oppdatering av den nasjonale jordvernstrategien i 2018 fastholdt Stortinget dette målet.

Det nasjonale jordvernmålet ble nådd for tredje år på rad i fjor. 3 617 dekar dyrka jord ble omdisponert til andre formål i 2019. Selv om det var innenfor jordvernmålet, var det likevel noe mer enn året før. Dette viser at politisk oppmerksomhet rundt jordvern har hatt en positiv effekt, men at det likevel er snakk om små marginer før målet overstiges.

Jordvern og samferdsel

Samferdsel stod for den absolutt største delen av omdisponeringen av dyrka jord i 2019. Hele 38 prosent av omdisponeringen kommunene rapporterte inn gjennom KOSTRA gikk til samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur (figur 1). Dette betyr at det fortsatt er mye å hente på å begrense omdisponeringen av dyrka jord til dette formålet.

Figur 1: Omdisponert areal dyrka jord fordelt på formål i 2019.

I gjeldende Nasjonal transportplan for 2018 - 2029 er det stilt krav om at samferdselsetatene skal vie jordverninteressene stor oppmerksomhet i retningslinjer og arbeid. Regjeringen vil at det ved planlegging av samferdselsanlegg i størst mulig grad skal unngås å omdisponere dyrka jord. I oppdatert nasjonal jordvernstrategi skriver regjeringen at den vil følge opp arbeidet med jordverninteressene i arbeidet med gjennomføringen av Nasjonal transportplan.

I arbeidet med kommende NTP for 2022 - 2033 har Samferdselsdepartementet gitt flere deloppdrag til transportvirksomhetene. Virksomhetenes svar på oppdragene utgjør deres faglige innspill til stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan. Omfanget av oppdragene som er gitt fra departementet, og svarene fra transportvirksomhetene, er omfattende. Landbruksdirektoratet kan likevel ikke

se at Samferdselsdepartementet har bedt transportvirksomhetene om å synliggjøre utfordringene knyttet til jordvern.

Landbruksdirektoratets vurderinger

Kommunenes rapportering gjennom KOSTRA viser at omdisponeringen av dyrka jord de tre siste årene har holdt seg på et nivå like under jordvernmålet på 4 000 dekar. De små marginene det her er snakk om, viser som nevnt ovenfor at det ikke er mye å gå på før målet overstiges. Særlig ved større samferdselstiltak kan omdisponeringen bli betydelig. Landbruksdirektoratet mener derfor det er viktig at det hele tiden er stor oppmerksomhet knyttet til jordvern. Ikke minst i arbeidet med, og gjennomføringen av, Nasjonal transportplan.

Landbruksdirektoratet er av den oppfatning av at omdisponering av dyrka jord må holdes på et absolutt minimum, og at jordvernet kun skal vike når andre samfunnshensyn er betydelig og det ikke finnes reelle alternativer til å bygge på matjord.

Samferdselstiltak omdisponerte mest dyrka jord i 2019. Dette er tiltak som ofte vil kunne sies å ha betydelig samfunnsnytte. Landbruksdirektoratet mener likevel at det ofte vil finnes alternativer til å bygge på dyrka jord. Det betyr imidlertid at oppmerksomheten rundt jordvern ikke må svekkes i avveiningen mot og i konkurransen med andre viktige samfunnstema.

Det er bra at transportetatene har fått konkrete oppdrag knyttet til viktige samfunnstema som blant annet miljø, klimatilpasning og samfunnssikkerhet. Landbruksdirektoratet savner likevel en konkretisering rundt jordvern. Vi tror det ville vært nyttig om transportetatene hadde fått i oppdrag å vurdere hensynet til jordvern både på et overordna nivå, men også i enkeltprosjekter. I tillegg til å løfte jordvernet inn i kommende NTP, tror vi at det ville kunne skapt en enda større bevissthet rundt temaet hos de forskjellige etatene og bidratt til å finne alternative løsninger til å bygge ned dyrka jord.

Selv om jordvernet ikke er konkretisert gjennom oppdrag til transportetatene, forventer Landbruksdirektoratet at temaet blir viet betydelig oppmerksomhet i Nasjonal transportplan for 2022 - 2033. Dette er viktig for å unngå at jordvernet i for stor grad må vike til fordel for andre viktige samfunnsinteresser.

Landbruksdirektoratet bidrar gjerne inn i det videre arbeidet med Nasjonal transportplan for 2022 - 2033.

Med hilsen
for Landbruksdirektoratet

Aud-Ingrid Krefting
seksjonssjef

Jostein Tostrup
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger derfor ingen signatur.

Mottakere:

Samferdselsdepartementet

Postboks 8010 Dep

0030 OSLO